

NEBESKO SEME

GORUŠIČINO SEME

Ljudski odnosi mnogo su se promenili, ali su postali sve gori i gori. Dubina je iščezla u svim dimenzijama: žena više nije žena nego devojka. Mu' nije suprug nego mladić, dečko. Prijateljstvo i nije tako loše, ali ne ide naročito duboko. Brak je za nešto što se dešava isključivo u dubinama — on i jeste događaj na najdubljim nivoima, i sve dok vam se ne desi, ostajete plitki. Ako se ne predate, nikada nećete da se usudite na skok.

Mo'ete da plutate po površini, ali onda dubina nije za vas. Naravno, ići u dubinu stvarno je opasno — tako i mora da bude, jer vi ste uspešni i snala'ljivi samo na površini. U plićaku dejstvujete kao automat, i nikakva svesnost nije vam nu'na. Ali, što više prodirete u dubinu, to vam je budnost sve neophodnija, jer u tim dubinama smrt je moguća svakog trenutka. Drugim rečima, strah od dubine stvorio je plitkoću u svim međuljudskim odnosima. Sve je to tako nezrelo.

Mladić ili devojka mogu da budu zabavni, ali oni ne mogu da postanu vrata do onog najdubljeg, do onog što je skriveno u svima i svakom. Sa devojkom mo'eš da budeš u seksualnom odnosu, ali tad ljubav ne mo'e da raste. Ljubav jednostavno zahteva duboke korene. Seksualnost je moguća na površini, ali ona je čisto biološka potreba, animalna aktivnost. Ona mo'e da bude lepa samo ako je deo jedne dublje ljubavi, a ako toga nema, onda je u pitanju najru'nija moguća stvar. Najru'nija je zato što tad nema zajedništva — dodirujete se i razilazite; spajate se i razdvajate. Samo se tela sreću, ali ne i vi — ne Ja. To je ono što se dogodilo s međuljudskim odnosima.

Ali najveći međuljudski odnos u potpunosti je iščezao — to je odnos Majstora i učenika. Nećete biti u stanju da razumete Isusa ako niste u stanju da shvatite tu dimenziju odnosa između učenika i Učitelja, a tog odnosa gotovo da uopšte nema. Žena je zamenjena devojkom, mu' mladićem, ali Majstor, i odnos koji postoji između njega i učenika, sasvim je nestao. Ili, mo'e se reći da je zamenjen jednom suprotnošću — odnosom koji postoji između pacijenta i psihijatra.

Njihov odnos mora da bude bolestan, nešto patološko — jer pacijent dolazi kod njega ne zbog istine, ne čak ni zbog zdravlja, jer i sama reč "zdravlje" veoma je značajna: ona označava ucelovljenost, svetost, duboko izlečenje u sopstvu. Pacijent psihijatru ne ide radi zdravlja, jer ako dolazi baš zato, onda je učenik a ne pacijent. On dolazi samo da bi se oslobodio bolesti; stav mu je potpuno negativan. Pacijent je došao samo da bi se prisilio da opet bude normalan, da opet postane ispravan zavrtnj u mašini ovog sveta. Postao je neprilagođen — sad mu treba nešto malo prilagodljivosti, a psihijatar mu samo poma'e pri svemu tome. Ali, kome pacijent treba da se prilagodi? Ovom svetu, ovom društvu, koje je u potpunosti bolesno.

Ono što vi zovete "normalnim" ljudskim bićem, nije ništa drugo do normalna patologija, ili normalno ludilo, ili normalna abnormalnost. Čovek koji je "normalan" takođe je lud, ali u okviru prihvaćenih ograničenja društva i kulture u kojoj se nalazi. Ponekad neko i pređe preko tih dopuštenih okvira — i tad je baš lud. To je, nakon prelaska određenih granica, mišljenje njegove okoline, i svi ka'u da je malo "otkačio". Psihijatar je čovek koji čuči na granici i koji samo poma'e bolesniku da se vrati nazad, u gomilu.

Sam po sebi, psihijatar ne mo'e da bude Majstor, zbog toga što nije ucelovljen; pacijent, s druge strane, ne mo'e da bude učenik — samim tim što nije došao da uči. On je uznemiren, i sad samo želi da ga dotični problem ne uznemirava. Njegov je napor usmeren na prilagođavanje, ne na zdravlje. Psihijatar ne mo'e da bude Majstor; on se kao takav predstavlja na Zapadu, a uskoro će i na Istoku početi da glumi istu ulogu. No, bilo kako bilo, psihijatar ne mo'e da bude Učitelj; on sam je bolestan. On drugima mo'e da poma'e što se prilagođavanja tiče, i to je sasvim u redu. Jedan bolesnik mo'e pomoći drugome — na neki način. Ali, jedan ludak ne mo'e da ucelovi drugog ludaka. Ne postoji način da ludak oslobodi ludila svog patološkog saplemenika.

Čak i vaši Frojdovi, Jungovi, Adleri, krajnje su bolesni. Ne samo sitni psihijatri — i najveći među njima imaju nešto patološko u sebi. Reći ću vam par stvari da bi to mogli i da osetite: kad god bi bilo ko pomenuo smrt, Frojd bi počeo da drhti. Dvaput se čak i onesvestio kada je neko pomenuo mumije iz starog Egipta. Onesvestio se! Jednom je Jung govorio nešto u vezi smrti, a Frojd je samo zadrhtao, pao sa stolice, onesvešćen u trenutku.

Ako je smrt za Frojda nešto što rađa takav u'as, šta onda reći za sledbenike? I zašto bi uopšte smrt stvarala takav strah? Mo'ete li da pojmite Budu koji se boji smrti? Čim se uplaši, nije Buda.

Na nekoliko mesta Jung je pominjao svoju želju da poseti Rim, a pogotovo biblioteku u Vatikanu, koja je najveća, a i najtajanstvenija biblioteka, u kojoj su zabeleženi svi misteriozni podaci o skoro svim religijama ovoga sveta — što je retkost. Ali, kad god bi došao trenutak da kupi kartu, Jung bi, kao i Frojd, kad mu se pomene smrt, počeo da drhti. Samo zbog puta u Rim! — šta bi se dogodilo da je zakoračio na Stazu Oslobođenja? I Jung bi uvek odgodio putovanje. Nikada nije otišao, nikada. Doduše, pokušavao je i pokušavao, no na kraju bi ipak odlučio: "Ne, neću da idem".

Kakva je to vrsta straha — put u Rim? Zašto se psihijatar plaši ulaska u religiju? Zbog toga što je Rim samo simbol, a Jung je stvorio posebnu filozofiju u vezi uma, te sada drhti pred mogućnošću da mu se filozofija jednostavno ne raspadne. Tako se i kamila boji putovanja na Himalaje, jer kad im se približi po prvi put, ona shvati koliko je sitna, beznačajna, neugledna. Čitava filozofija koju je Jung stvorio jednostavno je detinjasta, jer čovek je stvorio tako nepregledne, maltene kosmičke sisteme — i svi su ti sistemi sada u ruševinama. Strah je: otići do Rima, to znači otići na ruševine velikih sistema koji su stvoreni jednom u prošlosti.

A šta će biti što se tvog malog sistema tiče? Šta reći o našem maleckom čošku koji je tako lepo očišćen i doteran? Šta reći o vašim filozofijama? I one najveće, najuzvišenije, propale su u prašini: idi do Rima, vidi malo šta se dogodilo! Idi do Atine, pa i tamo spoznaj šta se desilo! Gde li su škole Aristotela, Platona i Sokrata? Sve su srušene u šaku vrućeg pepela. Na koncu se ispostavi da su sve misli potpuno beskorisne, jer misao je ljudsko delo.

Do Bo'anskog dolazite samo preko "ne-misli". Pomoću misli ne mo'emo ostvariti spoznaju onog što je večno i bezvremeno, jer misao je iz vremena i u vremenu. Ona ne mo'e da bude beskrajna; ne mo'e biti večna. Nijedna filozofija, nijedan misaoni sistem nema nikakve veze sa bezvremenošću.

I to je bio strah. Barem četiri, pet puta Jung je rezervisao kartu i otkazivao je na kraju, a bio je jedan od najvećih psihologa koje je svet video! Pa, ako se on boji jednog običnog puta, šta onda reći o sledbenicima? A evo, čak ni vi niste uplašeni, ali ne zbog toga što ste bolji od Junga — samo ste nesvesniji. On je shvatio da će mu Rim pognuti glavu koju s ponosom uspravlja. U trenutku kada baci pogled na velike filozofske sisteme koji sad počivaju u ruševinama, odjednom ga obuzima drhtavica i strah: "Šta li će se dogoditi sa mojim sistemom? Šta će onda sa mnom biti?" Zadrhtao bi i odustao, i u svojim memoarima je napisao: "Na kraju sam odbacio čitavu zamisao: ne idem u Rim".

A potpuno ista stvar dešavala se i Frojdu. I on je pokušavao da dopre do Rima — izgleda da nije u pitanju puka slučajnost — no strah bi ga uvek savladao. Zašto? Frojd je ljut baš kao vi, i seksualan baš kao i svaki čovek, uplašen od smrti, pa i neurotičan po ponašanju kao vi, takođe; i gde je onda razlika? On mo'e da bude mnogo inteligentniji — mo'da je i genije — i čak mo'e donekle i da pomogne, ali je slep kao i vi, što se onog vrhovnog tiče, što se tiče onog najdubljeg sloja bića.

Ne, psihijatrija ne mo'e da postane religija. Dobra bolnica još i mo'e da bude, ali ne i hram — to je sasvim isključeno. Psihijatar mo'e da bude nu'an, zato što su ljudi bolesni i neprilagođeni, ali on nije Majstor, niti je pacijent učenik. I ako dođete do Učitelja kao pacijent, tada ćete propustiti mnogo toga, jer Majstor zaista nije

psihijatar. Ja s psihijatrom nemam ama baš nikakve veze. Ljudi mi dolaze i ka'u: "Patim od mentalne zabrinutosti, od neuroze, od ovog ili onog".

"U redu je", ja im odgovaram. "Ja neću da lečim tvoju bolest, nego ću da lečim tebe samog. Mene nije briga za tvoju neurozu — ti si moja jedina briga. Bolesti su nešto sa periferije, a ludila nema tamo gde si ti".

I jednom kad spoznate šta ste vi u stvari, sve bolesti iščezavaju. One su prisutne samo zbog toga što ste nekako zaturili samospoznavanje, stoga što ste, na neki način, izbegavali sebe. Osnovni, najva'niji susret, bio je odlagan, jer vi ne želite da se suočite sa sobom. Zašto? Šta vam se to dogodilo? Sve dok niste spremni da izađete sebi samima u susret, ne mo'ete postati učenik, jer Majstor je nemoćan ako vi sami niste u stanju da se suočite sa sobom. On vam mo'e pomoći samo u jednom — u susretu sa dubinom koja je u vama.

Zašto ste tako uplašeni? Nešto je otišlo, izgubilo se negde u prošlosti... Dete se rodilo: nisu ga prihvatili takvim kakvo je, mnoge stvari morale su da se promene, da se nameću, disciplinuju. Ono je imalo mnogo delića koje društvo ne usvaja. Ni društvo, ni otac, ni majka; svi oni odbijaju određene delove deteta, i onda se svi ti delovi poriču, negiraju, potiskuju. Tek nekoliko delova je prihvaćeno, i dete je njih uspelo da ispolji. Međutim, većini je zabranjeno da bude izra'ena, a sav je ostatak osporen. Dete te neprihvatljive delove mora tako sna'no da potiskuje da jednoga dana i samo postane nesvesno tog dela svog bića. To je ono što se podrazumeva pod potiskivanjem, a čitavo društvo počiva na tom mehanizmu.

Najveći deo dečijeg bića jedostavno mora da se potisne i gurne u potpuni mrak. No, taj izgurani deo se bori, nameće, podi'e ustanak, reaguje, želeći da izađe na videlo, pa vi morate da ga s jednakom upornošću negirate i osporavate. Zbog svega toga, strah vas je da se suočite sa sobom, jer šta će se onda dogoditi sa potisnutim delovima? Oni će iskočiti napolje, ispoljiće se. Šta će se desiti sa nesvesnim? Ako se suočiš sa sobom nesvesno će se pojaviti, i sve što je odvajkada potiskivano, biće opet tu. To je ono što u vama rađa strah.

Sve dok dete nije prihvaćeno u potpunosti, taj strah će pre'iveti; ali, do sada se nije rodilo takvo društvo koje će usvajati decu u potpunosti. To je gotovo nemoguće. Dakle, jače ili slabije potiskivanje mora da postoji, ali svi se, pre ili kasnije, moraju sresti sa sobom. Postaješ učenik onoga dana kada zaboraviš šta je dobro a šta loše, kad zaboraviš šta je usvojeno a šta osporeno. Onoga časa kada si u stanju da čitavo svoje biće izlo'iš sebi, postao si pravi učenik.

Majstor je babica. On poma'e da prođeš kroz novo rođenje, da se preporodiš. A i kakav je odnos između Majstora i učenika? Učenik mora da ima poverenja; ne mo'e da sumnja. Ako je podozriv, onda nije u stanju da slobodno izlo'i sebe. Kad sumnjaš u bilo koga, ti se skupljaš, i ne uspevaš da se proširiš. Kad sumnjaš... Stranac je, recimo, u blizini, i ti se zatvaraš; ne mo'eš da se otvoriš zato što ne znaš šta će on da učini u sledećem trenutku. Pred njim ti ne smeš da budeš ranjiv, i moraš da se štitiš, da nosiš svoje oklope, zidove, sigurnosne pojaseve.

Pred Majstorom, vi morate da odbacite svoj zaštitni omotač — i to je nešto što je nu'no, neophodno, zaista. Čak i pred ljubavnikom mo'ete da u nekoj meri nosite svoje zidove, pred voljenim ste tek donekle otvoreni. Ali, sa Majstorom, vaša otvorenost mora da je totalna — u bilo kom drugom slučaju, ništa se neće desiti. Čak i ako najsitniji deo sebe pridr'avate, odnosa nema. Potpuno poverenje zaista je nezaobilazno, jer samo su tada tajne na dohvata ruke, i tek tada, nude vam se ključevi. Ali, skrivanje ispred Majstora znači borbu sa njim, a onda ništa ne mo'e da se izvede.

U odnosu sa Majstorom poverenje je najbitnija stvar, a ne borba. No, ono što je najgore, je to što je predanost potpuno iščezla sa ovoga sveta. Mnoge stvari su tome išle na ruku: u poslednja tri, četiri veka, čoveka su učili da bude sebičan pojedinac; nisu ga učili da se preda, nego da se sukobljava; nisu ga učili da sluša, nego da se buni; učili su ga sumnji, nikada poverenju. To je razlog zbog kojeg sad uočavamo nedostatak poverenja, jer današnja

nauka raste kroz sumnju. Nauka i jeste duboki skepticizam. Njoj nije potrebna vera, već logika, dokaz: što više sumnjaš, to si "naučniji". Put nauke je, u stvari, potpuno suprotan putu religije.

Religija zahteva poverenje: što si poverljiviji, to si religiozniji. Nauka je izvela prava čuda, i sva ta čuda su sasvim vidljiva, dok je religija izvela ubedljivo najveća čuda, prava čuda nad čudima, no na'alost, ona su nevidljiva. Čak i ako je Buda tu negde, šta vi mo'ete da osetite? Šta ste u stanju da vidite? Buda kao Buda, nije vidljiv — pojavno, on je telo i ništa drugo; pojavno, on je smrtan baš kao i vi. Pojavno, Buda će ostariti i umreti jednoga dana — ali nepojavno, on je besmrtan. No, vi nemate oči da do'ivate i ono što je nevidljivo, nemate tu sposobnost da osetite ono najdublje, ono nepoznato.

Zbog svega toga, samo oči pune poverenja, malo pomalo, počinju da prepoznaju šta je šta, i da postaju osetljive. Kad imaš poverenja... to poverenje predstavlja sklapanje očiju. Zato je ono u neku ruku slepo, baš kao i ljubav — poverenje je veće slepilo čak i od ljubavi.

Ali kad sklapate ova dva obična oka, šta se dešava? — jedan unutrašnji preobra'aj. Kad sklopite oči koje su upotrebljive spolja, šta se onda dešava sa energijom koja je do malopre oticala kroz njih? Ta ista energija sad počinje da se kreće unazad. Jednostavno, više ne mo'e da iz očiju otiče ka predmetima; dolazi do preokreta, do obrta. Energija mora da se kreće. Za nju je nemoguće da bude statična; ako zapušiš jedan ispuš, ona počinje da pronalazi neki drugi. Kada su oba oka sklopljena, energija koja se kretala kroz njih počinje da se obrće — dešava se preokret.

Ta energija udara u vaše treće oko. To oko nije fizičke prirode: to je samo energija koja se, nakon oticanja ka objektima, sada posuvraćuje ka izvoru — taj "prelom" postaje treće oko, treći način sagledavanja sveta.

Buda mo'e biti viđen samo trećim okom. Takođe, Isus se mo'e prepoznati samo na taj način. Ako nemate to treće oko, Isus mo'e da bude tu odmah do vas, ali vi ćete ga promašiti — a stvarno ga mnogi promašuju. U njegovom rođenom mestu ljudi su mislili da je on samo sin tesara Josipa. Niko, bukvalno niko, nije mogao da shvati šta se u suštini desilo s tim čovekom: on nije sin tamo nekog stolara, već Bo'iji sin — ali, to je u potpunosti jedna unutrašnja pojava. I kada je Isus objavio da je njegov otac Bog, glavom i bradom, svi su mu se smejali: "Ili si poludeo ili oglopaveo, ili si mo'da veoma prepreden čovek. Kako tako brzo sin jednog drvodelje mo'e da postane Bo'iji sin"? Ali, postoji način; način zaista postoji...

Samo se telo rađa iz tela; unutrašnje sopstvo ne proizilazi iz telesnosti — ono je od Bo'anskog; od svetog duha, da tako ka'emo. Ali, pre no što se to shvati, morate ostvariti oči koje vide, i uši koje su u stanju da čuju.

Vrlo je tanana stvar razumeti jednog Isusa. Morate da prođete kroz odgovarajuće podučavanje. To je sve nalik na klasičnu muziku: ako vam je iznenada data prilika da čujete neko klasično delo, vi ćete uzviknuti: "Koja je ovo glupost"? Ta je muzika tako delikatna; jedno dugotrajno uve'bavanje je stvarno nu'no. Morate postati pravi šegrt što se slušanja te muzike tiče, i tek nakon te, maltene obuke — bićete u stanju da slušajući prepoznate ono najprefinjenije — a kad se to desi, onda ne postoji ništa što bi moglo da se, po lepoti, uporedi s klasičnom muzikom. Svakodnevna muzika, muzika iz filmova, gotovo da s muzikom i nema neke veće veze. To je skoro buka, i to buka koja je veoma zaglupljujuća.

Zbog toga što vam je sluh lišen bilo kakvog uve'bavanja, vi živite okru'eni bukom, za koju, opet mislite da je muzika. Ali, za klasiku vam trebaju skoro aristokratske uši. Ve'banje je nu'no. Što više ve'bate, to sve više ono prefinjeno postaje vidljivo. Ali, ni klasična muzika nije nešto naročito u poređenju s Isusom, jer on je kosmička muzika. Morate da budete tako tihi da nema čak ni jednog misaonog vida, ni najsitnije kretnje vašeg bića... samo ga je tada moguće čuti.

Zbog toga Isus stalno ponavlja: "Oni koji imaju uši, oni će biti u stanju da me čuju. Oni koji imaju oči... pogledajte — ovde sam!". Zašto on uvek iznova ponavlja: "Oni koji imaju oči neka vide. Oni koji imaju uši neka čuju"? Zašto?

On govori o jednoj drugoj dimenziji razumevanja koju samo učenik mo' e da pojmi. Samo njih nekolicina mogu da ga shvate; to je u samoj prirodi stvari, i tako mora da bude. Samo nekoliko — a ko su ti ljudi? Oni nisu bili učenjaci, profesori univerziteta, ne. Oni nisu bili ni filozofi, ni panditi, ne. Reč je o najobičnijim ljudima: ribar, seljak, obučar, prostitutka; oni su svi zaista krajnje obični ljudi — najobičniji među običnima. Kako je moguće da su baš ti ljudi mogli da ga shvate? Mora da je bilo nečeg vrlo neobičnog u tim običnim ljudima. Mora da postoji nešto posebno, nešto što postoji samo u običnim ljudima, a iščezava u onima što su neobični. Šta je to?

Poniznost, poverenje... jer, što si izve'baniji na intelektualnom nivou, to je manje verovatno da će se tvoje poverenje povećati. Poverenje imaju samo oni ljudi kojima intelekt nije "bildovan".

Seljak je pun poverenja, i on jednostavno ne mora da sumnja. On zaseje seme na polju i veruje da će ono izniknuti kada dođe vreme. A ono će nići. Seljak čeka i moli, a nakon nekog vremena pojave se prvi izdanci. On čeka i veruje. Živi sa drvećem, izdancima, rekom, planinama. Nema potrebe da se bude podozriv: drveće nije lukavo, i štit nije nu'an, nema potrebe da se čovek brani. Ni planine nisu prepredene — one nisu političari, nisu zločinci — šta će vam bilo kakav oklop da se zaštitite od prirode? Sigurnost nije neophodna, a samim tim, mo'ete biti potpuno otvoreni.

Zbog toga, kad odete negde na izlet, vi osećate takvo ushićenje, prosto ste oduševljeni. Odakle to dolazi? Iz okolnih bregova? Ama ne! — to je zbog toga što sada mo'ete da odlo'ite sve svoje zidove, zbog toga što nema potrebe da se tresete od straha. Kad prilazite stablu osećate se lepo. Taj do'ivljaj ne dolazi iz drveta nego neposredno iz vas, no pored njega nije potrebno da se zaštitite, lagodno vam je, osećate se kao kod kuće. Cvet vas neće mučki isprepadati. Jedno drvo ne mo' e da bude prevejani lopov; ono od vas ništa neće da ukrade. Kad idete u brda, na more, u šumu ili bilo gde u prirodu, sve svoje oklope bezbri'no odla'ete u stranu.

Ljudi koji u prirodi žive su poverljiviji. Zemlja koja nije toliko industrijalizovana, ona u kojoj ima manje mašinerije, manje tehnologije, dakle zemlja koja živi više s prirodom je sasvim spontano puna poverenja. Zbog toga vam je teško da pojmite rođenje Isusa Hrista u Nju Jorku — stvar je gotovo nemoguća. "Isusovi frikovi" tamo još i mogu da se rode, ali Isus ne, ni slučajno. A ti su frikovi najobičniji neurotičari, i Isus im je samo dobar izgovor za bolest. Ne, o tome se ne mo' e ni razmišljati — Isus iz Njujorka — zaista nezamislivo. Pa čak i da je rođen u takvoj sredini, niko ga ne bi slušao; čak i ako je tu među nama, niko neće biti u stanju da ga prepozna. On je rođen u vremenu bez tehnologije, bez nauke, bio je sin prostog stolara, čitav svoj život proveo je sa siromašnim, jednostavnim ljudima koji su bili u bliskoj vezi s prirodom koja ih je okru'ivala. Svi su oni imali poverenja.

Isus dolazi jednoga dana... negde pred samu zoru, Sunce se još uvek nije pojavilo na horizontu. Tu su dva ribara koja su baš bacila svoje mre'e kada je Isus došao do jezera i uzviknuo: "Gledajte malo! Zašto traćite sopstvene živote. Ja mogu da od vas načinim ribare ljudskih duša. Zašto bi se i dalje zamlaćivali sa ribama? Stvoriću od vas ribare ljudi. Dođite, sledite me".

Da je to isto rekao tebi dok sediš u svom uredu, ti bi mu bez dvoumljenja podviknuo: "Hajde, gubi se. Nemam vremena da se zaludujem. Samo mi oduzimaš dragoceno vreme". Ali, ona dva ribara pogledala su ga malo pobl'i'e. Zurili su u njega bez podozrenja, bez sumnje. Sunce je svitalo, a taj čovek je bio jednostavno općinjavajuć. A njegove oči — bile su dublje od jezera, i imale su snagu veću od sunčeve. Ribari su odbacili svoje mre'e i pošli za njim.

To je poverenje. Čak nema ni najprostijeg pitanja: "A ko si ti, stranče"? Nisu ga znali; Isus nije bio iz njihovog sela; nisu ga nikada pre toga ni videli, niti su čuli i reč o njemu. Ali, bilo je dovoljno — poziv, pristupnica, i to je sve. Čuli su Isusov glas, pogledali, osetili njegovu iskrenost, i nakon toga, počeli da ga slede.

Baš negde na izlasku iz sela, neki je čovek u trku dobacio onim ribarima: “Gde ste vi pošli? Pa otac vam je iznenada preminuo. Vratite se nazad”. Kad su to čuli, oni rekoše Isusu: “Mo'emo li da se barem vratimo i sahranimo mrtvog oca? Doći ćemo odmah kada se to završi”. Isus im odgovori: “Ne brinite o mrtvima; dovoljno je mrtvacu u selu, i oni će sahraniti mrtve. Vi pođite za mnom i sledite me. I ne razmišljajte previše o onima koji ne žive”. Ribari su ga bez reči pratili u stopu.

To je poverenje: čuli su Isusa, videli ga. On im je rekao — a bio je potpuno u pravu, “Kada je otac mrtav, šta mo'e da se uradi? Kad je neko umro, jednostavno je umro: nema potrebe da se vraćate. A živih mrtvacu ionako ima dovoljno u selu; oni će učiniti sve što treba, i ritual, i sahranu. Vaše je da nastavite sa mnom započeti put”. Ribari su to i učinili, i nijednom nisu bacili pogled na mesto sa kojeg su otišli. To je poverenje: ne gledati unazad. Poverenje je nemogućost osvrtnja, nemogućnost povratka.

Podozriv um uvek se okreće iza sebe, stalno misli o nekim drugim mogućnostima, o onom što nije učinio, o tome da li je ono što radi ispravno ili ne: da li da se vrati ili da sledi tog ludaka? Ko zna? On, doduše, ka'e da je Bo'iji sin, ali ko zna? O Bogu podataka nema, još manje o njegovom sinu ili sinovima — “a taj čovek po svemu liči na nas!” No, ribari su, uprkos svemu, nastavili da ga slede.

Ako pratite Isusa, pre ili kasnije on će postati zarazan. No, u samom početku, obavezno je i nu'no da ga sledite. Pre ili kasnije, zaista ćete osetiti da je Isus Bo'iji sin; i ne samo to — kroz njega ćete spoznati i sopstveno bo'ansko poreklo. Ali, u početku, poverenje je neizbe'no. Ako sumnja postoji od samog početka, vrata su zatvorena.

Taj tip odnosa gotovo da je nestao, zbog toga što je nauka bila vrlo uspešna u poslednja tri stoleća. Ona je zaista uradila toliko toga; njena dela su prava čuda — beskorisna čuda, naravno — jer naučnici nisu doprineli produbljivanju ljudske sreće, a ako je sreća kakva je i pre bila, onda su sva ta nazovi čuda potpuno neupotrebljiva i bezvredna. U stvari, čak se mo'e reći da je sreće sve manje i manje. Sve je više tehnologije, sve je više lagodnosti — ali sreće je zaista sve manje i manje: u tome se ogleda celokupno čudo te tristogodišnje nauke. Što više stvari mo'e da se izvede uz pomoć mehaničkih sredstava, to ste vi sve nepotrebni, a što ste nepotrebni, to se osećate bezvrednijim, praznim, lomnim. Pre ili kasnije kompjuter će da vas zameni, i tada ćete biti suvišni. Tad mo'ete da izvršite i samoubistvo ako baš hoćete, a kompjuter će da radi sve ostalo.

Sreća vodi poreklo iz tog osećaja da smo nekom ili nečem potrebni. Čim to osetimo — da smo potrebni — naše postojanje ima neki značaj, neku te'inu, naš život odjednom ima dubokog smisla. Vi osećate da ste negde ipak potrebni: bez vas, stvari bi jednostavno bile drugačije. Ali sada, bez vas, sve će da bude kao i sa vama — ništa se neće promeniti. Pre bi se moglo reći da će sve biti još i bolje, jer, iskreno govoreći, mašine su u stanju da preciznije obave bilo koji posao od čoveka. Vi ste jednostavno prepreka, zastarela stvar. Danas je čovek ubedljivo najzastarelija pojava na svetu, jer svake godine pojavljuju se neka nova izdanja: novi Fordov model iz fabrike automobila, odavde, odande, a samo čovek ostaje kakav je i bio. On je stvarno “oldtajmer” — između toliko novih stvari, čovek je jedini stari model.

Moderni um bez prestanka oseća sopstvenu beznačajnost: niko vas ne treba. Čak vas ni deca ne trebaju previše, jer se društvena struktura trudi iz sve snage. Ni vašim roditeljima nećete predstavljati onu nekadašnju podršku — starački domovi pomoći će vam da ne osećaju nikakve nedostatke. Kome ste potrebni? A kada ne mo'ete naći nikoga ko vas istinski treba, vi ste onda samo nepotreban teret — i kako sad biti srećan?

U “onim” danima bili ste potrebni. Na jednom mestu, veliki jevrejski mistik, Hilel, uzviknuo je u svojoj molitvi — a mora da je bio izuzetno poverljiv čovek — Bogu je tada rekao: “Nemoj da misliš da si samo Ti meni potreban — I ja sam tebi neophodan, takođe. Bez mene, Ti gotovo da ne postojiš. Ako Hilela nema, ko će onda da moli? Ja sam neophodan. Ko će da pazi na Tebe? Ja sam Tvoja potreba. I zato ne zaboravi: potreban si mi, to je neporeciva istina — ali potreba je uzajamna”.

Kad ste potrebni čitavom Univerzumu — čak i Bogu — onda imate određeni miris, značaj, smisao. Ali, sad stvarno nikom niste “nešto bez čega se ne mo'e”. Vi ste maltene ništavni, i mo'ete biti zamenjeni bez problema. Tehnologija vam je obezbedila i udobnost i osećaj beznačajnosti. Ona mo'e da stvori bolje kuće, ali ne i boljeg čoveka, jer za boljeg čoveka potrebna je jedna druga dimenzija, a to svakako nije dimenzija puke mehanike. Radi se, dakle, o dimenziji svesti.

Nauka ne mo'e da stvori ni Budu ni Isusa, ali zato mo'e da stvori društvo u kom će Buda ili Isus biti jednostavno nemoguće pojave. Mnogo ljudi mi je postavilo pitanje: zašto danas više nema toliko prosvetljenih ljudi, ni Bude, ni Tirtankara, ni Isusa? Pa zbog vas! Vi ste stvorili takvo društvo u kom je prisustvo nevinog i prostog čoveka nezamislivo; čak i ako se nekim čudom ipak pojavi, vi to predивно biće nećete moći da prepoznate. Nije tačno da prosvetljenih nema — oni su, uprkos svemu, uvek tu negde. Mo'da se svakoga dana mimoilazite s Budom na svom putu do ureda, ali ga ne prepoznajete — samo zbog vašeg unutrašnjeg slepila.

Poverenje je nestalo jednom za svagda. Zapamtite to: Isus je živeo u vremenu dubokog poverenja. Čitava njegova slava i veličina mogu da se shvate isključivo kroz tu dimenziju potpunog poverenja.

Sada ćemo početi sa prvom izrekom Isusovom:

Učenici zapitaše Isusa: “Reci nam, kakvo je kraljevstvo nebesko?”

Oni nisu bili ljudi koji pitanja postavljaju gotovo stručnjački; ovde se ne radi o ljudima koji su tek nešto malo radoznaliji; njihova namera nije da se prepiru i sukobljavaju. Njihovo pitanje sasvim je nevino, a kad je takvo, Isus odgovara.

Kada je pitanje nevino — da li znate? Nije nevino ako postoji unapred spremljen odgovor. Pitajte: “Ima li Boga?” a odgovor već nosite u sebi. Vi znate da on jeste, i kod mene ste došli samo po potvrdu. Ili, znate da Bog ne postoji, i sad želite samo da vidite zna li taj čovek nešto ili je još uvek neznalica. Ako je odgovor unapred spreman, onda je pitanje lukavo, i o nekakvoj bezazlenosti onog koji pita nema ni govora. Isus mo'e da odgovori samo na bezazlenost, te zato lukava pitanja neće naići na odobravanje.

Kad jedan učenik pita, unutar njega odgovor ne postoji. On jednostavno ne zna — na kraju krajeva, on i pita zato što ne zna. Zapamtite to: kad vi nešto pitate, činite li to zato što već imate kakav takav odgovor? Pitajte li kroz svoje znanje? Ako je stvar u tome, onda odgovora nema. Nema susreta. Čak i ako odgovorim, ono što budem rekao neće vas dotaći. Niste dovoljno prazni da bi primili odgovor. On je odavno u vama: imate predrasude ko zna od kada; otrovani ste predubeđenjima.

Postoje dva načina na koja se mo'e postaviti pitanje: pitanje iz znanja je ona beskorisna vrsta. Rasprava je moguća, ne i dijalog. Ali, kad pitate iz neznanja, kad sasvim dobro znate da nemate pojma, samim tim, postajete učenik. Sad nema prepirke. Jednostavno, žedni ste i tra'ite vode. Gladni ste, i molite za hranu. Ne znate i pitate zbog toga; spremni ste za primopredaju. Učenik pita, znajući da ne zna. Kad znanje ne postoji, nastanjuje vas skromnost. Uz znanje egoizam ide ruku pod ruku, a Isus sa egom nema šta da priča.

Učenici zapitaše Isusa — “učenici”, dakle oni koji su potpuno svesni da ne znaju — “Reci nam, kakvo je kraljevstvo nebesko?”

Isus bez prestanka govori o tom kraljevstvu. To je stvorilo nebrojeno mnogo nevolja. Sama terminologija je nekako politička, pa su političari tog vremena bili poprilično zastrašeni. Razapet je zbog toga što su ovi pomislili: “Ovaj čovek govori o nekom carstvu koje će doći, a sebe proglašava predsedavajućim. Izgleda da taj ludak pokušava da digne revoluciju, i da zbaci trenutnu vladu. Njegova želja je da stvori novo kraljevstvo”.

Kralj, vladini slu'benici, dr'avnici, sveštenstvo, nikom od njih uopšte nije bilo lako. A taj čovek bio je veoma uticajan, jer su ga ljudi ozbiljno slušali; i ne samo da su ga slušali — čak su se i menjali iznutra, neki plamen je svetleo u njima, nešto im se dešavalo, prepوراđali su se pomoću njegovih reči. I zato su sveštenici, Pontije Pilat, kralj Herod, i svetovno i duhovno rukovodstvo istovremeno — drhtali pred Isusovom pojavom. Izgledao je opasan. Nije bilo bezazlenijeg čoveka od njega, a svima je uterivao strah u kosti. Bio je, kratko i jasno rečeno, pogrešno shvaćen.

Ali takva mogućnost je s Isusom uvek otvorena. Nevolja je u tome što on mora da koristi jezik; drugačiji metod ne postoji, i šta god da ka'e, to se ispoljava putem reči. Drugih reči nema, a vaše su ionako ograničene: nose u sebi određeno značenje, prenatrpene su raznoraznim nagoveštajima. On je govorio samo o kraljevstvu Bo'ijem. Ali, "kraljevstvo" — ta reč je zastrašujuća. Mnogi su pomislili da se tu radi o neakvoj politici.

Isus nije revolucionar ovoga sveta. On jeste revolucionar. Čak se mo'e reći da je on revolucionar svih revolucionara — ali što se unutrašnjeg sveta tiče, jer on je sve vreme govorio o unutrašnjem kraljevstvu. Ali, čak ga ni njegovi učenici nisu razumeli do kraja. Kad dolazite do Majstora, tad se sreću dve različite dimenzije. Sve to podseća na susret zemlje i neba. 0Ako postoji poverenje, krećete se ka nebu; ako poverenja nema, ostajete prilepljeni za tle. Širite krila i polećete samo kroz poverenje, ali ako toga nema, dr'ite se za podlogu još grčevitije.

Ovaj čovek nosi sa sobom veliku opasnost. Šta je to kraljevstvo nebesko? Ono je potpuno suprotno kraljevstvu ovoga sveta. A Isus objašnjava i objašnjava... ali zaista je teško probuditi razumevanje u ljudima.

On ka'e: "U mojem kraljevstvu Bo'ijem najsiromašniji će biti najbogatiji, onaj poslednji biće na prvom mestu". Isus govori istovetne reči kao Lao Ce, a on mu je po mnogo čemu zaista sličan. "Na prvom će mestu, u mom kraljevstvu Bo'ijem, biti onaj što je poslednji u ovom svetu". Isus ka'e da će najskromniji biti najznačajniji, da će najsiromašniji biti najbogatiji, da će onaj kog niko ne prepoznaje, biti najistaknutiji — on sve okreće naglavačke!

I tako mora da bude. Stojiš pored reke koja je potpuno mirna, i gledaš u sopstveni odraz: on je izokrenut. Odraz i ne mo'e da bude drugačiji. U ovom svetu mi smo stvarno "naopačke", i ako treba da stvari napokon stavimo na pravo mesto, onda mora doći do izvrtanja. Ali, sve će to onda da liči na jednu običnu premetačinu — kaos je, izgleda, zaista nezaobilazna faza.

Buda je postao prosjak, poslednji čovek, niko i ništa; bio je kralj, ali kraljevstvo nebesko pripada onima sa začelja, a ne onima sa prestola. Napustio je carstvo ovoga sveta, jer ono je, na kraju krajeva, savršeno beskorisno, i podseća na teret koji ne mora da se nosi. Nosite ga, a on vas ne hrani. Uništava vas, jer je otrov — doduše, taj otrov je toliko sporodejstvujuć da ga retko ko prepozna kao otrov...

Jedan čovek pio je neku tečnost iz flaše, i u tom trenutku kraj njega je prolazio njegov prijatelj. Čim je video šta ovaj pije, prijatelj je uzviknuo prenera'eno: "Jesi li ti normalan? Pa to što piješ je otrov koji sporo deluje!"

"Ma nema veze", slegnu čovek ramenima. "Ja ionako ne žurim".

Sve ono što zovete životom nije ništa drugo do otrov sa sporim, ali sigurnim dejstvom — jer, konačno, on vodi direktno u smrt. Mo'da vi ne žurite, ali to strpljenje ne menja kvalitet samog otrova. On je mo'da spor u svom delovanju, vi mo'da niste u žurbi, ali on će da vas ubije kad tad.

Kraljevstvo ovoga sveta pripada smrti. Večiti život postoji u onom kraljevstvu. Zato Isus i ka'e: "Oni koji su spremni, neka priđu. Ja ću im dati obilje života".

Isus je jednom prilikom prolazio kroz neko selo. Bio je žedan i došao je do bunara, a kad je spazio ženu koja je izvlačila vodu, obratio joj se: “Žedan sam; daj mi malo vode da pijem”.

“Ali”, zbunila se ona, “ja sam niskog roda. To nije dopušteno i zbog toga ti ne mogu dati ono što tra'iš”.

“Ne brini”, reče joj Isus. “Daj mi vode, a ja ću ti zauzvrat dati vode iz mog izvora. Jednom kad se napiješ te vode, nikada više nećeš biti žedna”.

Učenici su ga pitali: “Kakvo je kraljevstvo nebesko?” — jer ono što nam nije znano mo'e da nam se pojasni pomoću tog “kakvo je”, pomoću sličnosti. Otuda svi ti silni mitovi. Mitologija predstavlja pokušaj objašnjavanja nepoznatih stvari, stvari koje ne mo'emo shvatiti na ovom nivou svesti, i to pomoću nečeg što je poznato. Pokušaj da se nepoznato objasni u pojmovima poznatih stvari zove se mit, stvaranje izvesnog razumevanja.

Kraljevstvo nebesko ne mo'e da se objasni neposredno, odjednom. To nije moguće. Sve dok ga ne do'iviš, ne postoji način da ti se to pojasni. Šta god da se ka'e, biće pogrešno. Istina ne mo'e da se ka'e. Pa šta onda radi Isus, šta radi Buda ili Lao Ce? Šta to oni godinama pričaju? Oni pokušavaju da vam objasne neobjašnjivo kroz neke simbole koje znate. To su najte'e stvari na svetu; parabole, mitovi, priče...

A ima zapanjujuće budalastih ljudi koji pokušavaju da analiziraju mit, koji ga raščlane i na kraju zaključe: “To je samo mitološka glupost, i u njoj nikakve istine nema”. Oni seciraju, raste'u, izvode hirurške operacije nad mitovima, i onda trijumfalno obelodane: “Ovo je mit, a ne istorija”. Pa niko nikada i nije rekao da je to istorija, a mit ne mo'e da se raščlanjuje prosto zato što je on nešto simbolično.

To sve podseća na neki putokaz. On je u obliku strele, i na njoj piše “Delhi”. I ako rasečeš putokaz, ako rasparčaš strelu, ako pa'ljivo proanaliziraš mastilo, hemikalije i sve ostale sastojke, na kraju ćeš s ponosom da ka'eš: “Neka budaletina se stvarno našalila s nama — u ovom nema nikakvog ”Delhija!”

Mitovi su putokazi, strele ispaljene ka nepoznatom. Mit nije cilj sam po sebi, on jednostavno govori o postojanju cilja. U tome je smisao učenikovog pitanja: “Kakvo je kraljevstvo nebesko?” Ne mo'emo da pitamo šta je to kraljevstvo. Pogledajte malo sam kvalitet pitanja: ne mo'emo da pitamo — to je previše — šta je, jer ne mo'emo da očekujemo odgovor na takvu vrstu pitanja. Mo'emo samo da priupitamo kakvo je... jer to je u stvari ovo: “Reci nam kroz nešto što nam je poznato. Da bi imali makar iskru spoznaje, poka'i nam neki nagoveštaj, slutnje”.

Sve to podseća na pitanje slepca: “Šta je to svetlost?” Ako ne vidite, kako onda mo'ete da pitate šta je ono — za šta ste slepi? Ako ipak pitate, samo vaše pitanje onemogućava odgovor. Svetlost mo'e da se spozna — ono što vam je neophodno su oči. Ali, kad se pita: “Reci nam kakva je svetlost?”, to onda znači: “Reci nam nešto na jeziku slepih”.

Sve parabole su istine na jeziku slepih. Na jeziku slepih nema nikakve razlike između mitologije i istine. I zato nemoj da operišeš mitove! Ništa u njima nećeš naći! Oni su samo pokazatelji, ali ako imaš još i poverenja, pokazatelji su čudo jedno.

U jednom japanskom hramu, inače budističkom, nema Budine statue. Ljudi ulaze unutra i pitaju: “A gde je kip?” Njega nema, jer na praznom postolju nalazi se prst koji je usmeren naviše — i to je Buda. Sveštenik će reći: “Buda je ono na šta ovaj prst ukazuje”. Nisam siguran da li taj sveštenik shvata ono što govori ili ne — taj prst koji ukazuje naviše, na Mesec. Šta Buda jeste? Samo prst usmeren na Mesec?

Učenici pitaju Isusa kakvo je kraljevstvo nebesko: “Reci nam to kroz neku priču koju mi, deca, mo'emo da razumemo. Mi stvarno ne znamo, i nemamo iskustva. Reci nam ono što mo'e da u nama stvori varnicu spoznaje”.

A on im reče: “Ono je kao gorušičino seme — manje od svakog semena, no kada padne na plodno tle, veliko drvo se stvori i utočište postane za sve ptice nebeske”.

To gorušičino seme je Isus zaista mnogo puta upotrebljavao u svojim parabolama, i to iz više razloga: prvo, to je najmanje seme. Bog je nevidljiv, on je ono “manje i od makovog zrna”; i kako sad ukazati na njega? Na samoj ivici vidljivog sveta nalazi se gorušičino seme; nešto manje i od toga, i nećete biti u stanju da shvatite, jer sve što je manje od tog semena jednostavno nije dostupno fizičkim očima. Gorušičino seme je sama ivica, ono najmanje u svetu pojavnosti i vidljivih stvari. Ako se ode i preko njega, ulazimo u onaj suptilni svet, u svet koji je manji od najmanjeg. To seme je stvarno na samoj granici.

A ono ne samo da je najmanje, već ga odlikuje i jedan stvarno tajanstven kvalitet: kad isklija, pretvori se u najveće drvo na svetu. Dakle, sav paradoks je u tome: seme je najmanje a drvo najveće. Bog je nevidljiv, dok je Univerzum najvidljiviji. Univerzum je drvo, a seme je Bog. Ono što je neispoljeno zove se Bog. Ono što je ispoljeno je Univerzum.

Ako slomiš seme, unutar njega nećeš naći nikakvo drvo. Mo'eš da analiziraš seme danima i noćima, ali nikakvo skriveno drvo nećeš videti u njemu. Na kraju mo'eš da ka'eš kako drveta jednostavno nema i kako su ljudi jednostavno idioti — oni pričaju o nekom neverovatno velikom drvetu koje se skriva u atomu semena. A eto, ničega nema.

To je ono što su analitičari od vajkada radili. Ti im ka'eš da je cvet predivan, a oni ga uzberu, odnesu u laboratoriju i pokušavaju da seciranjem pronađu lepotu koju si spomenuo. Oni će tim svojim poslom nabasati na hemijske sastojke, i sve će delove cveta pažljivo da rasporede u apotekarske bočice — ali bočica, spremljena za onaj sastojak koji se zove “lepota”, biće prazna. No, ništa zato. Analitičari će izaći iz svojih laboratorija i uzviknuti: “Mora da ste imali velike iluzije i da ste sanjali nestvarne snove — lepote nema i tačka. Cvet smo analizirali ćeliju po ćeliju. Ništa nije ostalo po strani, ali lepota u cvetu nije”.

Postoje stvari koje se vide samo u sopstvenoj ucelovljenosti; njih ne mo'eš da raščlanjuješ. One su veće od delića koji ih čine, i to je problem za sve one koji tra'e istinu. Istina je veća od delova koji je ucelovljuju. Ona nije samo zbir svih delića, već i nešto mnogo više od toga.

Melodija nije samo zbir svih nota i zvukova; ne, ona je nešto mnogo, mnogo više. Kad se sve note spoje, stvara se harmonija, i dolazi do veličanstvenosti koju nismo mogli da nađemo na papiru. Ja vam sve ovo govorim, i sad vi mo'ete da secirate moje reči. Sve do jedne reči naći ćete u rečniku, ali mene nećete tamo iskopati. Na kraju mo'ete da ka'ete: “Sve su reči ovde na papiru — zašto se zamlaćivati s onim što ne postoji van rečnika?”

Jednom se dogodilo: Mark Tven je otišao da sluša svog prijatelja koji je bio sveštenik, i taj je čovek pozivao Tvena već nekoliko dana. Bio je pravi govornik, pesnički nadahnut, i svi su ga veoma poštovali. Kad god bi držao propoved, crkva je bila ispunjena do poslednjeg mesta; ali, Mark Tven nijednom nije došao. Naposletku, kad ga je prijatelj najlepše zamolio, ovaj je pristao. Govornik se spremao celu nedelju — jer njegov je prijatelj ipak pristao da dođe, pa se stvarno trudio iz sve snage, da iz sebe izvuče ono najlepše. U nedelju, Mark Tven je seo u prvi red, baš ispred svog prijatelja-sveštenika, koji je toga dana izneo svoju ubedljivo najbolju propoved. Uneo je svu svoju energiju u reči, sve je bilo puno muzike i pesme; bila je to simfonija, lepota, radost postojanja.

No kako je vreme odmicalo, svešteniku je bilo sve neprijatnije, jer Mark Tven je sedeo ispred njega kao da je mrtav, ili potpuno gluv. Čak ni senka nekog sitnog odobravanja ili podrške nije prelazila preko njegovog lica. Ljudi su svešteniku bespoštedno tapšali, bili su van sebe od sreće, a usred svega toga sedeo je Tven, bez ikakvog dokaza da je bilo čim dotaknut — kako negativno tako i pozitivno. Bio je, prosto-naprосто, ravnodušan iz sve snage. Ostao je ravnodušan — a ravnodušnost je be'ivotnija čak i od negativnog stava. Kad ste protiv, barem imate neki stav; kad ste protiv nečega, time pokazujete da vas je “to nešto” dodirnulo. Ali, kad ste ravnodušni, tim stanjem

govorite da je "to" apsolutno beskorisno, besmisleno, ništavno. Ravnodušnost saopštava da je situacija takva da nije vredna čak ni protivljenja.

I posle nekog vremena, propoved je privedena kraju, a Tven i njegov prijatelj ulazili su u kola. Sveštenik nije progovarao ni reči, no kad je Mark Tven, nakon vo'nje, krenuo da izađe iz automobila, sveštenik mu se obratio: "Ništa nisi rekao o mojoj propovedi".

"Ah", odmahnu rukom Tven. "To nije ništa novo. Ja imam kod kuće knjigu iz koje si uzeo sve što si ispropovedao. Čitava je stvar pozajmljena — mene ne mo'eš da prevariš. One budale iz crkve još mo'eš da pređeš, ali mene ne. Ja sam načitan čovek i, nekim čudom, baš sam prošle noći čitao knjigu iz koje si uzeo tu "svoju" propoved".

Sveštenik je to sve slušao kao gromom ošinut. "O kakvoj krađi i pozajmici govoriš? Sve reči su izašle iz mene! Jednostavno nije moguće to što mi ka'eš!"

"Sve je tamo", nastavio je Tven u istom tonu, "od reči do reči. Sutra ću ti poslati knjigu, ako baš hoćeš". I zaista, sutradan mu je poslao veliki rečnik, a primopredaju je zaključio rečima: "U ovoj knjizi naći ćeš sve što si rekao".

To je um analitičara. On pesništvo ubija u trenutku, iz nehata. On ka'e da je sve samo sklop reči, i ništa više. Analitičar ne mo'e da vidi između njih, ne mo'e da čita između redova — a lepota poezije je baš u tom međuprostoru. Lepota je tu, i Bog, i sve što je va'no — sve se to nalazi između reči, između redova.

Gorušičino seme je najmanje i sadr'i u sebi ono najveće. Boga ne mo'ete da vidite, jer On je ono što je najmanje: to seme — ali, Univerzum je vidljiv. I ako je taj Univerzum tu pred vama, onda seme mora da je tu negde. Kako mo'e drvo da isklja ni iz čega? Postoji li drvo koje je nezavisno od semenke? Stvar nije u tome da li vi to vidite ili ne. Mo'e li ovaj Univerzum da postoji bez nekog osnovnog uzroka, bez izvora? Ganga je tu — mo'e li reka da teče bez izvora kao potpore? A ovaj Univerzum je prosto beskrajn — i vi mislite da se poreklo njegovo razlikuje od porekla jedne rečice?

I ne samo Univerzum... već i takva univerzalna simfonija, taj zapanjući sklad, i nezamislivi sistem. Sve ovo nije kaos — toliko je discipline u tome, i sve je na svom mestu. A oni koji znaju, koji stvarno dobro znaju, ka'u da je ovo najbolji od svih mogućih svetova; ne postoji bolje tlo od ovog ispod naših nogu.

Seme mora da postoji, ali ono je neverovatno malo, manje je čak i od gorušičinog semena. To seme se ovde koristi samo kao mit — da nešto označi. Oni koji pitaju Isusa su ribari, vrtlari, seljaci, i svi su oni u stanju da shvate poređenje s gorušičinim semenom.

Ako seciraš, promašuješ; promašuješ ako religiji prilaziš kao hirurg. Ili sve mo'eš da vidiš neposredno — dakle, bez raščlanjavanja, ili je spoznaja nemoguća. A ima načina na koje se poverenje ispravno koristi: u semenu ne mo'eš da vidiš drvo, ali mo'eš da ga poseješ — poverenje ti poma'e u čekanju. Čovek poverenja će reći: "U redu, ovo je seme, ali ja verujem da će postati drvo, i zato ću ga posejati u zemlju. Pronaći ću pogodno tle i štitiću seme. Čekaću uz molitvu, biću pun ljubavi i nade".

A šta drugo vi mo'ete da radite? Mo'ete da posejete seme, da se nadate, čekate... Šta bi drugo mogli da činite? I onda, iznenada, jednoga jutra, vi ste budni, a seme je izniklo u mladicu, novo je biće prokljalo iz tla. Sad seme nije samo seme — ono postaje drvo, razvija se, raste.

A šta se zbiva kada seme postane drvo? I to je takođe deo parabole. Seme mora da umre — tek njegovom smrću drvo počinje da živi. Bog se žrtvovao za ovaj Univerzum; On ne mo'e da ostane po strani; u svemu se nalazi, izgubljen je u svemu. Zbog toga, Njega je nemoguće pronaći. Ideš na Himalaje, u Meku, tra'iš po Kašiju ili na bilo kom mestu, ali nigde ga ne nalaziš. Zašto? Zbog toga što je svuda, na svakom mestu! — baš kao što je seme

sada prisutno u nepreglednom drvetu. Seme ne mo'ješ da otkriješ; ono je umrlo u drvetu i postalo sopstvena budućnost. Bog je umro unutar Univerzuma. Bog je postao jedno s postojanjem. Bog se sjedinio sa svemirom.

On nije odvojena stvar, i ne liči na stolara koji nešto napravi i ostane po strani; to je nemoguće. Bog je kao seme: drvo niče iz njega, ali istovremeno, njegovo trajanje se nastavlja unutar drveta. Naći ćeš Boga tek kada drvo napokon iščezne.

Hindusi su oduvek govorili da ćeš Boga naći ili na početku ili na kraju stvaranja. U početku, dok sveta još nema, seme je vidljivo, no tebe nema da vidiš — jer ti si delić drveta, sastavni deo lišća. Ili ćeš ga naći u pralayi, kad sve nestane, i kad drvo umre od starosti. A to se dešava sa svakim drvetom: kad ostari, pojavljuje se novo seme, milion semenki.

U pralayi ćeš ponovo pronaći neshvatljivo mnogo bogova — ali opet, tebe tu neće biti, i to je problem. Samo je jedan način: ako želiš da Ga pronađeš, onda moraš da ga otkrivaš u svakom listu — samo ga tako mo'ješ razotkriti. Ako si zagledan u neki određeni lik, u Krišnu, Ramu ili nekog trećeg, ništa nećeš naći. Oni su lišće — prelepo lišće, naravno, mnogo životnije, zelenije, jer oni su ostvarili Boga, oni su shvatili da je svuda, shvatili su da je u svemu.

Kada Isus ka'e da je kraljevstvo nebesko nalik gorušičinom semenu, on ka'e mali milion stvari. I u tome je sva lepota poređenja: ka'eš tek par reči, skoro i da ne otvaraš usta, a ka'eš, u stvari, toliko toga. Kad se seme rastvori, pojavi se svet. To je kraljevstvo Bo'ije, carstvo nebesko. A ako lutaš pogledom, onda uzalud tračiš svoje vreme. Ako ti je namera da sagledaš kraljevstvo Bo'ije, onda postani seme i umri: odjednom, drvo se rađa iz smrti uzroka. Ti nestaješ, no zato Bog postaje. A Boga nikada nećeš sresti. Ako tebe ima, On nije, jer seme se opire prirodnom dešavanju stvari. Čim iščezneš, Bog se pojavljuje, i zaista, do susreta nikada ne dolazi.

Kada nisi, Bog jeste — kad su ti ruke prazne, On ih ispunjava. Nema te... i tek tada — Bog raste, krošnja se širi. I opet paradoks. Seme unutar sebe sadr'i čitavo drvo, no ono ga mo'e i ubiti. Ako je egoista i ako pomisli da je dovoljno samo po sebi, ili ako se uplaši smrti, tada će materica postati zatvor. Sama ljuska, koja štiti drvo pre no što ono ojača i pusti korenje u plodno tle, će postati koncentracioni logor — i tako će drvo umreti u semenu.

Vi ste svi kao semenje koje se preobrazilo u zatvor. Buda je seme, Isus takođe, no oni ne ograničavaju: zaštitni omotač je naprsao, i drvo spremno otpočinje novi život.

A on im reče: "Ono je kao gorušičino seme — manje od svakog semena, no kada padne na plodno tle, veliko drvo se stvori i utočište postane za sve ptice nebeske".

"... no kada padne na plodno tle..." To je ono što je neophodno. Puka smrt semena ništa ne predstavlja — mo'ješ da umreš na kamenu, ali onda drveta neće biti. Biće smrti, ali ne i drveta. Moraš da pronađeš pogodno tle — to je ono što se podrazumeva pod učenštvom. Učenštvom je ve'ba, učenje da se postane odgovarajuća zemlja za nicanje drveta. Seme je tu, ali povoljna podloga još uvek ne postoji. Vi drvo imate u sebi, ali Majstor vam daje plodno tle. On vas oploduje, plevi, i čini zemlju vrednom primanja. On tle čini bogatim, jer u suštini, Majstor je baštovan.

Vi sve imate u sebi, no ipak vam je baštovan neophodan, jer ćete bez njega razbacati svoje seme kojekuda. Ono će mo'da pasti na cementiranu stazu i umreti, a umreće i ako se baci pod nečija stopala. Potreban vam je neko ko će da vas štiti dok umirete. Gledaj na sve to iz ovog ugla: kada se dete rađa, prisustvo babice stvarno je nu'no. Niko ne ka'e da će stvari da se odvijaju kako treba ako babica nije u blizini. Ona je neophodna zbog toga što je svaki trenutak tako delikatan i značajan. No, najveći je trenutak kada se istina rađa; mnogo je veći trenutak kada Bog dolazi na svet — to je najveće moguće rođenje, najuzvišenije. A Majstor nije ništa drugo do babica.

Inače, mnoge su stvari moguće: pobačaj je moguć, a beba može da umre, pre no što je osetila bilo šta od života. Majstor je tu da zaštiti, jer nove su mladice neshvatljivo ne-ne, bespomoćne, povredljive — može im se desiti stvarno sve i svašta. To su veoma opasni trenuci. Ali, ako imate poverenja... a ono je zaista neophodno, i drugog puta nema. Ako sumnjaš, onda ćeš se zatvoriti, i onda seme neće moći prirodno da umre. Ako veruješ, seme umire; ono ne može znati drvo, svoju budućnost, i u tome je problem. Ono želi da je sasvim sigurno: "Ako umrem postaću drvo". Ali, na koji način to može biti potvrđeno?

U ovome se sastoji sva apsurdnost vere. Vi želite da budete sigurni: "Postajem sanjasi, mogu da se odreknem svega, spreman sam da umrem; ali, gde je potvrda da će seme da se zaista, nakon svoje smrti, preobrazu u drvo?" Ko može da ti bude žirant u tom slučaju? Kako se ta garancija uopšte i može nekom dati? Čak i ako se ta nemogućnost ipak nekako omogući, seme neće biti na onom mestu gde se nalazi onaj kome je potvrda ponuđena. I koja potvrda može semenu da doka'e da će se pojaviti drvo na upra'njenom mestu? Ne, zaista, garancije nema.

Baš zbog toga, vera je jedan veliki apsurd: verovati u nešto u šta se ne može verovati je značenje svake vere. Vera u ono u šta je nemoguće verovati; ne postoji način da u to poverujete, ali vera je prisutna. Seme umire u atmosferi dubokog poverenja, i drvo se oslobađa ljuske. Ali, "plodno tle" je nu'no, pogodna zemlja ne može da se zanemari. Čitavo učenje sastoji se isključivo iz preobra'aja u odgovarajuću podlogu.

"... veliko drvo se stvori i utočište postane za sve ptice nebeske".

I kad je drvo istinski izraslo, kad je postalo "Buda-drvo", tada na hiljade ptica koje su u potrazi, sleću i nalaze utočište u krošnjama. Pod Isusom, te "ptice nebeske", kao i pod Budom, nalaze sve što i treba. Za one koji traže ono najdublje, za njih to drvo — "Buda-drvo" ili "Isus-drvo" — postaje utočište u kojem osećaju nepoznato kao udarce vlastitog srca. Tu mogu da imaju poverenja, tu mogu da dođu do razumevanja nepoznatog, te da na kraju skupe hrabrost i skoče.

Kraljevstvo nebesko je baš kao gorušičino seme... Ti si kraljevstvo nebesko, to seme o kome je sve vreme reč. Budi spreman da umreš! Pripremi se za sopstvenu smrt!

Naravno, biće tu drhtanja i straha i oklevanja. Skok je uvek te'ak. Mnogo puta ćete odustati, mnogo puta doći ćete do ivice i pobeći nazad, jer pred vama je ponor bez dna. Seme taj ambis još i može da upozna, ali ne može drvo. Ne postoji mogućnost da seme bude svedok rađanju drveta, i mogućnosti za takav jedan susret zaista nema. Seme mora da umre i da veruje u nepoznato — u to, da će se sve dogoditi baš kao što treba.

Ako ste spremni da umrete, sve se odvija bez poteškoća. Idite i posejte seme u zemlju: kad se drvo pojavi, pokušajte da pronađete seme — nećete ga naći. Ono je nestalo; više ga nema, ne postoji više. Idite i zakopajte malo po Budi, po Isusu ili nekom trećem — nećete pronaći čoveka, to seme. Tu se krije značenje one tvrdnje da je Isus sin Bo'iji, i da više nije običan sin nekog Josipa i neke Marije. Pomoću Josipa i Marije seme je dospelo u ovaj svet, ali sada je iščezlo zajedno sa zaštitnim omotačem. A drvo, samo po sebi, nikad ne dolazi iz izvora koji je dostupan očima. Ono se javlja iz nevidljivog.

Pogledajte Isusa: seme ne možete da nađete, ali Bog je dostupan. Budite spremni da umrete da biste se preporodili. Odbacite um, telo, ego, identitet — odjednom ćete osetiti kako nešto nezadr'ivo raste unutar vas: postali ste materica, i napokon ste zatrudneli. A biti trudan u spiritualnom smislu je vrhunac svekolikog stvaranja, jer vi sebe same stvarate kroz to. Ništa sa tim ne može da se uporedi. Možete da napravite velike slike, predivne skulpture, ali ponavljam, ništa ne može da se uporedi s tim samoostvarenjem.

“... no kada padne na plodno tle...” spremite se za smrt! Ali, pre nego što ste spremni da skočite, postanite plodno tle: učenik, onaj koji prima, postanite meki; budite kao da vas nema. Uskoro stvarno nećete biti — ali spremite se za to, ponašajte se kao da ne postojite. I tada:

“... veliko drvo se stvori i utočište postane za sve ptice nebeske”.

A to je od pamtiveka bilo tako: vi ste blizu mene; moje seme je mrtvo — zbog toga ste ovde. Vi niste tu zbog vas, nego zbog mene. Ali, reći tako nešto — “Zbog mene” — uopšte nije tačno, jer nikakvo “mene” ne postoji; seme je iščezlo, i sad drvo živi u potpunosti. I ako vam kroz mene zablista iskra vaših vlastitih mogućnosti, moj posao je gotov.

Kraljevstvo nebesko je kao gorušičino seme... Vi ste semenje, mogućnost tog kraljevstva. Spremite se za smrt, jer umiranje je način da se biće ponovo porodi.

Prva izreka...

Učenici zapitaše Isusa:

“Reci nam, kakvo je kraljevstvo nebesko?”

A on im reče:

“Ono je kao gorušičino seme –

manje od svakog semena,

no, kada padne na plodno tle,

veliko drvo se stvori

i utočište postane

za sve ptice nebeske”.